



Vetenskapsrådet

Datum
2014-02-10

Diarienummer
1.1.3-2014-10003

Handläggare
Cecilia Stålsby Lundborg

Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande

Regeringens skrivelse 2013/14: Biståndspolitisk plattform

Vetenskapsrådet har tagit del av regeringens förslag till biståndspolitisk plattform och noterar med tillfredsställelse att forskning och betydelsen av forskning för biståndet nämns på ett flertal platser i dokumentet. Samtidigt vill vi framhålla att forskning inom ramen för innehållet av de olika delmålen såväl som biståndet i sig bör utvecklas och prioriteras för att det svenska biståndet ska kunna få så stort genomslag som möjligt. Inom t.ex. området hälsa finns ett flertal exempel på områden där kunskapen är god om vilka interventioner som bör göras, men där kunskapen kring hur implementering bäst kan genomföras saknas och kräver omfattande forskning. Resultatet av sådan forskning skulle kunna få stor betydelse för en mer effektiv resursanvändning av det svenska biståndet och för kvinnor och män, flickor och pojkar som lever i fattigdom. Reformen och olika insatser bör alltid baseras på kunskap och kunskap bygger i de allra flesta fall på forskning. En forskningsansats bör därför genomsyra biståndet och denna forskning bör vara på högsta internationella nivå.

Betydelsen av utbildning och kapacitetsuppbyggnad kunde ytterligare lyftas fram, speciellt forskarutbildning och betydelsen av att människor, speciellt kvinnor från resurssvaga miljöer får möjlighet till högre utbildning och speciellt forskarutbildning gärna inom ramen för olika typer av s.k. 'sandwich program' på såväl doktorand, som post-doc och forskarnivå. Forskningsutbildningen/forskningen sker då i samarbete mellan institutioner i det egna landet och universitet i andra länder, i detta fall Sverige. Detta möjliggör att de mest relevanta forskningsfrågorna kan bli belysta på ett högkvalitativt sätt.

Vidare är långsiktigheten i forskningssamarbetet oerhört central och bör syfta till att institutioner i biståndsländer kan bygga upp en sådan forskningskapacitet att man kan handleda forskarstudier och vara drivande i internationella samarbeten. Att bygga upp sådan kompetens hos enskilda forskare och en kritisk massa i form

VETENSKAPSRÅDET
SWEDISH RESEARCH COUNCIL

Postadress/Postal address

Box 1035
SE-101 38 Stockholm
Sweden

Besöksadress/Visiting address

Västra Järnvägsgatan 3

Tel: +46-(0)8-546 44 000
Fax: +46-(0)8-546 44 180

Org. nr/Vat No
202100-5208

vetenskapsradet@vr.se
www.vr.se



Vetenskapsrådet

av grupper av forskare vid akademiska institutioner inom ett flertal ämnesområden, d.v.s. fullskaliga akademiska institutioner kräver ett mycket långsiktigt tänkande 20-30 år. Ett hållbart forskningssystem är utvecklat först när det finns med i ett internationellt forskningssammanhang. Det är därför inte fråga om en avvägning av stöd till forskning och forskningskapacitet i låg och medelinkomstländer eller stöd till den typ av forskning som nu är överförd från Sida till VR. Det är också angeläget att påpeka att relevansen av en viss typ forskning för fattigdomsbekämpning inte alltid är helt enkel att avgöra i ett tidigt skede.

Uppbyggande av en självförsörjande forskning i låg- och medelinkomstländer är en viktig del i en långsiktig uppbyggnad av hållbara samhällen och fattigdomsbekämpning. Sådana självförsörjande forskningssystem måste byggas genom samarbete och kräver därför samtidigt stöd till forskarutbildning, forskningskapacitet och forskning om och för dessa länder på institutions- och individuell nivå också i Sverige, d.v.s. den svenska s.k. resursbasen måste också stärkas.

Specifika synpunkter anges nedan med hänvisning till respektive rubrik

3.2.1 Fattiga och förtryckta människors perspektiv på utveckling
Här nämns forskning och betydelsen av konsultationer med människor som själva upplever fattigdom och förtryck. Som påpekas i stycket är det angeläget att involvera målgruppen. Detta kan med fördel göras genom möjlighet till forskarutbildning av representanter från de människor som själva upplever fattigdom och förtryck i länderna där biståndet verkar. Detta gör att relevanta och för människorna angelägna områden för forskningen på ett naturligt sätt kan inkluderas. Långsiktigheten och betydelsen av långsiktig kapacitetsuppbyggnad kommer vidare i att människor inte bara konsulteras utan verkligen blir en del i processen med att ta fram underlag till behov och prioriteringar genom kapacitetsuppbyggnad i form inte bara av forskarutbildning utan också i byggandet av forskningskapacitet i form av akademiska institutioner.

4.1.3 Det svenska biståndets målgrupper

Här anges att 'De viktigaste grupperna för svenskt bistånd är kvinnor och flickor i fattiga länder samt ofria människor som på olika håll lever under förtryck'. Kvinnorna inom forskning i fattiga länder är ofta få. Ett riktat stöd till forskarutbildning för kvinnor kan vara en möjlighet.



5 De sex biståndspolitiska delmålen

Forskning kan röra frågor som i första hand rör ett delmål eller i samma projekt röra flera delmål. Hur forskningen planeras bör i första hand vara en fråga för vetenskapssamhället i samråd med dem det berör. Det sista stycket i 4.1.4 angående synergieffekten mellan delmålen kan med fördel flyttas och ytterligare förstärkas som en inledande del i kapitlet om delmålen.

5.2, sid 23 första stycket. Det påpekas att flertalet fattiga länder har otillräckliga resurser för att tillgodose behovet av egenproducerad forskning. Att bygga upp en egen högkvalitativ forskning kräver långsiktighet och omfattande internationellt samarbete. Detta visar igen på möjligheten för det svenska biståndet att satsa på ett område där Sverige har omfattande och i många fall unik kunskap gällande kapacitetsuppbyggnad och forskningssamarbete. Sverige kan också fungera som en katalysator i samarbeten mellan flera länder. Viss uppbyggnad av forskningskapacitet bör kanske ske i ett regionalt samarbete snarare än i varje enskilt land för att nå ett bättre resursutnyttjande. Detta skulle också kunna möjliggöra en stärkning av regionala samarbeten kring frågor som är av hög relevans såväl regionalt som för det enskilda landet.

5.2.1 Förbättrad tillgång till utbildning av god kvalitet

Här påpekas att Sveriges bistånd ska främja högre utbildning och yrkesutbildning. För att kunna hålla god nivå på fr.a. högre utbildning krävs välutbildade lärare och forskningsanknytning eftersträvas. Detta kräver tillgång till forskarutbildade lärare, vilket Sverige i form av bistånd till kapacitetsutbyggnad kan medverka till.

5.2.5 Tryggad livsmedelsförsörjning

Här sägs att 'det svenska biståndet ska bidra till att lantbruket i fattiga länder blir mer produktivt' samt att 'brist på odlingsbar mark bidrar till hunger, undernäring och matbrist'. Detta är också områden där implementeringsforskning liksom utbildning och mer basal forskning kan bidra till långsiktigt hållbara lösningar.

5.2.6 Forskning av hög kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning

Texten i detta avsnitt är välformulerad och sammanfattar på ett bra sätt många aspekter av forskningspolitik, forskning och forskarutbildning. Dock saknas långsiktigheten och en tydlig medvetenhet om att mycket av det som står i stycket är utopiskt även för många länder på medelinkomstnivå. Man talar om att 'forskare från samarbetsländer får möjlighet att samarbeta internationellt inom högkvalitativ forskning'. Samarbete kräver en



Vetenskapsrådet

egen hög institutionskapacitet som tar många år att bygga upp. Högkvalitativ forskning kräver kritisk massa. Forskare behöver finnas i ett vetenskapligt sammanhang för vetenskapliga diskussioner och kritisk granskning av den egna forskningen. Dessutom krävs tillgång till god infrastruktur. Denna infrastruktur skiljer sig givetvis åt mellan olika typer av forskning men utgörs alltid av god tillgång till biblioteksresurser, något som i många länder och universitet är starkt begränsade. Det bör göras ännu tydligare att Sverige har möjlighet till en stor roll i kapacitetsuppbyggnaden av forskning t.ex. genom s.k. 'sandwich' program för doktorander, post-docs och forskare. Vidare bör stipendieprogram byggas upp för alla dessa tre kategorier liksom även för personer som arbetar med forskningsadministration och forskningens infrastruktur, som möjliggör vistelse i goda forskningsmiljöer. Inom forskningen är möjligheten till rörlighet avgörande. Forsknings-samarbetet med många länder skulle underlättas om visumprocesser förenklades för personer som inbjuds av ett universitet. Långa handläggningstider och krångliga processer försvårar avsevärt för forskarstuderande och forskare från låg- och medelinkomstländer att samarbeta med forskare i Sverige på jämbördiga villkor.

5.2.8 Förbättrad tillgång till öppen och säker informations- och kommunikationsteknologi

Brist på god tillgång till välfungerande internet kan vara ett allvarligt hinder för utvecklande av forskning och försvårar samarbetet i internationella projekt.

5.2.9. Stärkt kapacitet att hantera de möjligheter och utmaningar som migration och rörlighet medför

Handel och investeringar nämns här. Också för forskningen och forskningskapacitetsuppbyggnad är det viktigt med rörlighet och att ta tillvara återvändande migranternas kapacitet.

5.4 Förbättrad grundläggande hälsa

Forskning borde nämnas även under hälsomålet, många utmaningar inom hälsoområdet presenteras tydlig, medan andra såsom den åldrande befolkningen och den därmed ökande förekomsten av icke-smittsamma sjukdomar, mental hälsa liksom betydelsen av skador såväl i samhället som inom hälsovården inte nämns. Resistensutveckling mot såväl antibiotika liksom andra läkemedel nämns inte heller. Många interventioner har visats effektiva i kontrollerade studier men har visat sig svåra att genomföra i större skala. Implementeringsforskning är ett område som skulle kunna lyftas upp.



Vetenskapsrådet

Beslut i ärendet har fattats av tf generaldirektör Sven Stafström i närvaro av förvaltningschef Göran Enander och tf chefsjurist Jonas Jeppson. Föredragande var Cecilia Stålsby Lundborg.

Sven Stafström
Tf Generaldirektör

Cecilia Stålsby Lundborg
*Vetenskaplig rådgivare,
Kommittén för utvecklingsforskning*

VETENSKAPSRÅDET
SWEDISH RESEARCH COUNCIL

Postadress/Postal address

Box 1035
SE-101 38 Stockholm
Sweden

Besöksadress/Visiting address

Västra Järnvägsgatan 3

Tel: +46-(0)8-546 44 000

Fax: +46-(0)8-546 44 180

Org. nr/Vat No

202100-5208

vetenskapsradet@vr.se

www.vr.se